

Õpilasteleht

Nr. 20

2. märtsil 1938

VI aastakäik

AGU PEERNA

EESTI KUJUTAV KUNST

ISESEISVUSE AJAL

Iseseisvuse algaastaks oli kogunenud kodumaale rida nooremais eluaastais kunstnikke. Osa nendest (A. Tassa, K. Mägi, A. Vabbe, A. Starkopf)

ASUTASID TARTUSSE KUNSTIKOOLI

(Pallas), et anda õppimisvõimalusi kunstiaandelistele noortele. Seni olid ligemad kunstioppimise kohad olnud A. Laikmaa (Laipmani) isiklik õppeateljée Tallinnas, kunstikool Riias ja kunstiakadeemia (kõrgem õppeasutus) Peterburis. „Pallase” kunstikoolist on tulnud enamik nooremajalve silmapaistvaid kunstnikke.

Kunstiala, mida kannab väike arv harrastajaid ja toetajaid-asjahuvilisi, ei saa esineda laiade rahvahulkade ees nii suure menuga, kui see osaks saab spordile. Siiski võib rahulolemisega vaadata kahekümne aasta jooksul saavutatule.

Eesti on esinenud riiklike kunstinaütustega Lätis (1926 ja 1937), Soomes (1929), Prantsusmaal (1929), Saksamaal (1930), Nõukog. Venes (1935) ja Leedus 1937. Igal pool, isegi suures ja nõudlikus kunstilinnas — Pariisis —

ON SAADUD KIITVAID ARVUSTUSI ja kunstitööde oste. Välismaal toimunud menud esinemised on suurenud ka meie oma inimeste silmis lugupidamist meie kunstist, on lasknud võrrelda ja leida, et kunstialal oleme naabritega võrdsed, kanname võistlust ka Lääne-Euroopa sajandite vanusel aluspõhjal tugineva moodsa kunstiga.

Aga mitte ainult meie ühisesinemised välismaal pole leidnud sääl tunnustamist, vaid ka üksikesinejad eesti kunstnikud.

Tänapäeva rahvusvaheliselt kuulsam eesti kunstnik on graafik E. Viiralt, kellel on erinäi-

Järg lk. 2

Vahur Süvalo Pärnu

P.

SAAVO ILMVALDI RISTISÕIT

I

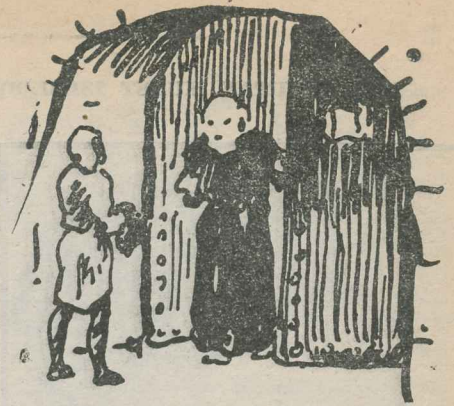
XIII sajandi algul võtsid lapsed ette ristisõja, et vabastada Jerusalemm muhameedlaste ikkest. Karjapoiss Stefanus sai 30 000 lapse juhiks. Sõjakäik lõppes osavõtjate täieliku hukkamisega ja orjakauplejatele müümisega.

Ristisõdu käsitavaist kroonikaist.

Proloog.

Kuulsa saarlasest viikingu Kahru Ilmvaldi laevastik purustatakse anglosakside poolt. Suuri vaevu pääseb Kahru põgenema, aga ta kaks poega Tarmo ja Saavo viiakse vangidena Burgundiasse. Saavo, kes iseloomult nõrgem, võtab vastu ristiusu ja saab kloostrikooli õpilaseks. Tarmo aga ei lase end ristida ja saab seepärast vaid lihtsaks karjaseks.

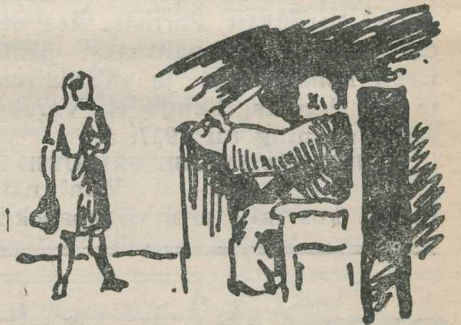
Ilm oli lämmatavalt kuum, sest oli südasuvi. Päike kõrvetas tulesemalt kui kunagi varem. Püha Jakobi kloostri mungad ei töötanud täna põldudel liigse kuumuse pärast. Pühalik rahu oli üle maa ja polnud näha ühtegi inimhinge, kui Tarmo Ilmvald jõudis kloostrivärava taha. Tarmo oli tulnud kaugelt, et näha venda, kellest ta oli olnud hulk aega lahus. Saavo minek ristiusku oli olnud Tarmole väga valus, sest ta ei mõistnud, kuidas vend võis salata Taara ja Uku. Hoolimata kõigest meelehärmast, mida vend talle valmistanud, armastas Tarmo teda siiski, sest

Väravale ilmus hall munk

nad olid ju ainsad eestlased suures Burgundia riigis.

Tarmo koputas ägedasti vasa-raga väravale ja kui ilmus hallihabemeline munk, siis palus Tarmo end viia kloostri oma juure. Väravavaht viiski Tarmo jahedasse ruumi, kus istus abt, lugedes pergamentrullidele kirjutatud piiblit. Tarmo avaldas soovi kokku saada vend Stefanusega, sest nii oli Saavo kristlaseniimi. Abti nägu läks pühalikuks. „Kui Stefanus luges piiblit,” algas abt, „et laske lapsukesed minu juure tulla, sest ainult nemad on süütud, valdas Stefanust suur vaimustus ja ta läks rändama karjapoisisina mööda maad, et minna ristisõtta.” — „Ri-

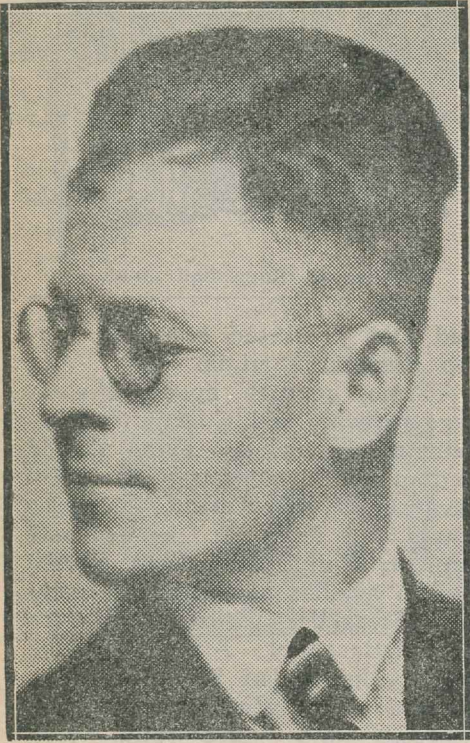
Siin istus abt lugedes

stisõtta,” kogeles Tarmo, süda täis hirmu, „seletage mulle lähemalt?” — „Ta läks rändama,” kõneles abt, „et koguda omale laste hulgast kaaslasti, kes tuleksid temaga ristisõtta. Ta arvab, et ainult lapsed võivad vabastada püha Jerusalemma, kuna nad on süütud ja puhtad patust.” Tarmo vaatas abti pärani silmi ja hirm venna pärast nõoris ta keelepaelad.

„Jumalale tänu,” lõpetas abt, „Stefanuse töö on tagajärgi, sest lähemal päevil ta jõuab Marseille'sse, kust ta oma väega laevadel purjetab Palestiinasse.”

Surmani kahvatanult tuikus Tarmo kloostrist, sest ta mõistis kui ta venda ei päästa, siis on see kadunud. Saavo iseloom oli selline, mis tundis huvi kõige vastu, mis uus ja erakordne. Ta praeguseks huvipunktiks oli ristiusk. Tarmo

Järg lk. 3

Graafik Ed. Viiralt

tusi olnud Eestis, Helsingis, Ams-terdamis, Philadelphias, Strass-buris, korduvalt Pariisis, kes on osa võtnud üld-näitustest pääle Eesti kohalikkude- ja välisnäituste ka Pariisis, Londonis, Varssavis j. m. ning sai 1937. a.

AINSA VÄLISMAISE ERIKUTSE

Viini näitusele, kus talle anti väljapaneku-

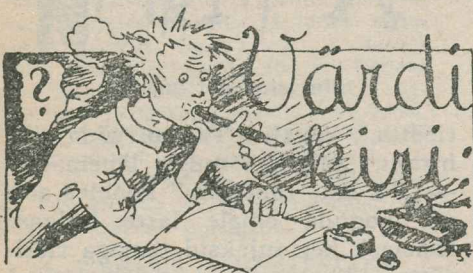
teks eriruum ja tunnustuseks kuld-medal. Kõigil näitustel on ta olnud imetlusaluseks, üks ta Pariisi erinäitus osteti „tühjaks“ viimse väljapanekuni, samuti kui paljudel muudelgi esinemistel.

Ka maalija Adamson-Eric on korraldanud menukaid välismaisi erinäitusi (Helsingis, Stockholmis). Samati on üksikult välismaistest näitustest osavõtjad teisedki eestlased leidnud täie tunnustuse; nii skulptor J. Koort (†), kes eestlastest teisena pääle prof. A. Adamsoni (†) pääses esinema kuulsatele Pariisi Salongi näitustele. (Enne oma varast surma J. K. oli kutsutud Nõuk. Venesse portselankunsti asjatundjana tehase juhatajaks); graafik H. Mugašto (†) (Varssavis rahvusvahel. puulõigete näitusel eriauhind) graafik A. Laigo (sammas ja mõlemad Chikagos) j. m. t. Ka Maailmanäitusel Pariisis 1937 eesti kunstnikud said medaleid.

Kui ka kunst laseks end hinnata kiloga, sekundiga, sentimeetriga, siis võiksid muidu-umbusklikudki meie hulgast tunda aukartust meie kunstnikkonna saavutuste ees.

P. S. Hakake koguma ajalehelõikeid kunstiteadetest, olgugi, et neid on vähe, võrreldes mõne muu alaga; see aitab süveneda sellesse kunstialasse, mis muidu oma olemuselt tagasihoidlik.

Agu Peerna

HÜVA ONU!

Tead uudist? ...

Koolis oli jutt lahti, et me saame omale seinajalehe. Õpetaja oli eelmisel õhtul „öölastele“ rääkinud. Kõik olid ärevuses ja õhinal arutati seda asja, oodates emakeeletundi, kus õpetaja pidi küsimuse arutusele võtma. Minul oli kohe kole hirmsasti hää meel, et kui juba seinajaleht, mis siis viga! Siiani oli ikka nii, et kui vahel kogemata mu pliiats joonistas seinale koolipapa või mõne kaaskannataja portree ehk pildi, siis pidin mina ise

selle säält hirmsa higistamise ja vaevanägemisega ära nühkima. Ja seda tuli teha kõik vahetunnil, oleks veel, et matemaatika asemel.

Mõtlesin, et nüüd on kõik need valged seinad meie päralt. Paberile pole nii tore kirjutada, kes neid pohkstahve säält loeb, seinal on aga terve su vaimulooming kõikidel horisondis ehk silma ees.

Võtsin siis oma pliiatsi, millele mu hambad jätnud jälgi pärastjõulusest psühholoogiast ehk hingeahastusest, ja valisin koridori nurgas kõige valgema koha seinast. Tundsin rõõmu „trükivabadusest“ ja kirjutasin suure õhinaga, et oleks õpetajale näidata: „Algus on tehtud!“

Kõigepäält tegin veidi klassi kroonikat, mis hiljem oleks saanud ajalooks, kui mitte ...

„Rehepabil nina suur, taskus ratasteta uur. Sehvtikaubaks tal on „kuemm“, varuks vigur, „naerupoemm“.

Teine poiss mu naaber Kusti, tal on ikka palju lusti, kuigi rehkendus tal üks — see on mehel' väike müks.

kooliärra meil on kuri, kardan teda justkui muri. Tõstab plehveteri püsti, nõuab mult, mis praegu küs'ti.

Kuidas võin ma seda teada, mul just praegu oli seada Kustil' alla nõpsik suur, ja ...

Siin tundsin, et mu vaim hakkas eriti rabelema kõrguste poole, kuid — keegi pani oma käe mu õlale ning ütles otse kõuehäälega: „Ah-aa-a!“ Seletasin küll lahkesti, et mul juba jupp seinajalehte valmis, terve poeema kohe, aga õpetaja viis mu klassi ja hakkas „võtma“. Lõpuks läks jutt siis ajalehele ja oma suureks kurvastuseks sain nüüd aru, et seda lehte ei „trükita“ hoopiski mitte seinale vaid paberile, mille poogen maksab poes kaks senti.

Kõik olid kohe lehetegemisega nõus. Selle tähtsa päeva puhul andestati ka mulle mu agarus, ainult ükskõik kuidas. Õpetaja ütles, et ma olevat kõike teinud ju puha häast südamest ning kulduuraharastusest.

Mina sain toimetuse kassameistriks: pean paberit ostma. Saan nii oma „mategi“ korda, mul ju nüüd palju rehkendamist! Mis sa arvad, onuke-taadike? Ajalehele võib kirjutada igäüks meist, õpetaja vaatab tööd enne läbi ja parandab. Kõik paremad tööd otsustati saata „Õpilastele“, kõigi õpilaste ühisele lehele. Meie lehele pannakse kaaned ümber ja kinnitatakse siis saalis laua külge, kus seda kõik võivad lugeda.

Mulle ei meeldinud, et meie leht jääks ilma romaanita. Minu soovitus, vanadest ajalehesabadest maha kirjutada, ei võetud kuuldagi. Otsustasin siis ise teha ühe vägeva loo, päälkiri ongi juba valmis: „Hirmus õnnetus ja suur õnn ehk kuulsa meriröövli ja salaküti hale ja armas elulugu“. Oma matemaatika vihule kirjutasin nime järele elukutsena: ajakirjanik ja kirjanik. No oli uhke! Kusti tõmbas selle aga maha ja kirjutas asemele: kaelkirjanik. Onuke, tead sa, mis loom see on? — Oleme uhked oma lehele, seinamäärimeks pole enam kellelgi aega ega tahtmistki.

Sinu Värdi

(kirjanik ja ajakirjanik, mitte kaelkirjanik!).

SAAVO ILMVÄLDI RISTISÖIT

Algus lk. 1

oli küll lootnud, et vend loobub ajajooksul sellest usust; aga ta eksis, sest Saavo usk süvenes üha. „Ma ei lase teda minna ristisõtta, sest see meeletu mõte ei saa lõpeda kunagi hästi,” mõtles Tarmo, kui ta asus teele, et leida venda.

II

Pärast mitmepäevalist teekonda jõudis Tarmo orgu, kus asus lastest ristisõdurite laager. Tarmo jäi üllatunult seisma, sest see ei olnud mõni väike laager, vaid sadandete telkide mets. Terve org kihvas väikesist tüdrukuist ja poisist. Tarmo mõistis kurvalt, et nüüd vist oli võimatu sundida Stefanust loobuma ristisõidust, kuna ta poolehoidjate arv oli liiga suur.

Saavo telgi tundis Tarmo, sest see asus kõrgemal teistest ja oli välimuselt toredam. Minnes sinna, leidis ta Saavo, kes luges hoolsalt pergament-rulle. Tarmo kiskus tal need käest ja hüüdis, et ta ei laskvat Saavot minna kunagi ristisõtta, sest see olevat meeletum ettevõtte, mis kunagi sündinud. „Kas sa ei mõista,” küsis Tarmo vihaseks, „et viid surma kõik need tuhanded lapsed!” Saavo vastas külmalt, et surra on hää Kristuse eest ja päälegi ta väes on suurem osa lapsi, kelle vanus kõigub 12—16 aasta vahel. Tarmo ei suutnud end taltsutada ja haaras venna turjast, et paisata ta maha. Saavo aga täis rahu vastas, et tal pruugib ainult kord hüüda ja siis ta poolehoidjad vangistavad Tarmo. Tarmo nägi, et ta ei saanud kuidagi takistada venda ja ütles nukralt:

„Hüva, mine siis Taara nimel, aga mina tulen kaasa, sest ma ei lase sind tappa võõra jumala pärast. Me tuleme kahekesi tagasi, või me ei tule üldse.”

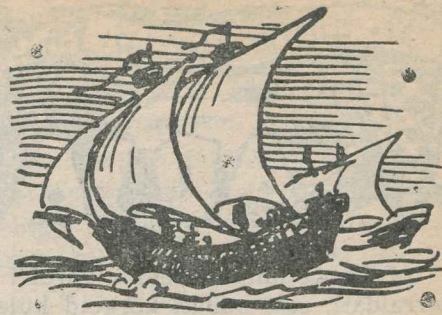
III

Suurte auavaldustega ja õnnistustega saatis rahvas ristisõdijate laevastiku minema Marseille'ist. Nad saatsid lauludega ja trummidega 30 000 last hukkamisele. Pea kõigis laevades olid juhiks orja-

kaupmehed, ja kus neid ei olnud, need laevad läksid põhja Sardiinia juures, sest oskamatud noorukid ei suutnud võidelda tormiga.

Hakkas saabuma õhtu, kui Tarmo istus Saavoga kajutis. Saavo esialgne suur vaimustus oli hakanud juba kahanema, sest ta tundis südamel mingit koormat. „Kas sa ikka veel ei taipa suurt eksitust, mille saatsid korda?” küsis Tarmo mornilt; „mõttele viiele laevale, mis läksid põhja möödunud ööl.”

Korraga tormas kajuti keegi poiss. „Ära neetud ole sa, Stefanus,” karjus ta, „sa viisid meid kõiki surma ja hukatusse. Laevajuhid on orjakauplejad ning nad ei mõtlegi minna Palestiinasse, vaid sõidavad Egiptuse suunas. Vastuhakkajad visatakse üle parda.” Tarmo käsi haaras nurgast mõõga ja surus selle Saavole pihku, hüüdes: „Nüüd näed, kuhu on viinud sind su meeletus. Lunasta osagi oma süüst ja sure võitluses inimeste eest, keda oled hukatanud.” Tarmo ja Saavo jooksid laevalaale ja kogusid oma ümber kõik säälviibijad lapsed. Algas lahing, mille kirjeldamiseks ei leidu sõnu, kuna see on ainulaadseim ajaloos. Orjakauplejad oli vähem, kuid relativatult. Lapsi aga palju, kuid sõjariistu vaid üksikuil. Tarmo ja Saavo koondasid oma ümber kõik, kellel olid relvad ja tungisid siis ahtrisse, kuhu orjakauplejad olid koondunud otsustavaks heitluseks. Keerutades mõõku tungisid vennad Ilmvaldid pääle ja neile järgnes kisades ja käratsedes laste hulk, kes püüdis lämmatada vaenlasi oma hulgaga. Orjakauplejate mõõgad läksid nüridaks raiumisest kaitsetut massi. Kuid iga vaenlane, kes langes, sellelt võttis ristisõjaline relvad. Ööks tungis Tarmo läbi vastaste rõnga, paisates selle kaheks. Selles suures heitluses ta kaotas silmist Saavo. Orjakauplejad võitlesid meehehtlikult, aga nad ei suutnud hulga vastu, sest kus langes laps, sääl

Ristisõitjate laevad lahkusid...

oli asemel kolm. Keskööks lõppes raske taplus. Surmani väsinult heitis Tarmo käest mõõga ja ta pilk otsis Saavot. Ta käskis otsida lastel üles Stefan, kes pidi olema vist küll surnud.

Laev oli täis laipu ja verd, aga see laev oli ka ainuke, mis pöördus tagasi Marseille'sse kuna teised laevad purjetasid Egiptusse.

Oli vähe aega enne päikese tõusu, kui poisid tõid Tarmo juure sureva Saavo. Tarmo tõstis venna päa oma sülle ja pisarad tilkusid ta silmist venna kahvatule näole.

„Tarmo, andesta mulle mu suur eksitus,” sosistas surija, „ma ei mõelnud paha, aga Taara karistas mind, et hülgasin tema.” „Rahune, Saavo,” ütles Tarmo ääretu nukralt „sa oled lunastanud oma süü, sest sa andsid ristisõdijate eest selle, mis kõige kallim.”

„Tarmo,” ütles Saavo nõrgalt, „kui lähed kord koju, siis tervita koduseid ja vii ohver minu eest Taarale, sest olen suur süüdlane.”

Tarmo ei suutnud vastata, ta silitas vaid sureva venna juukseid, millele tilkusid suured pisarad.

H. Naaris, 12 a.
Helme

L.

TUULELAUL

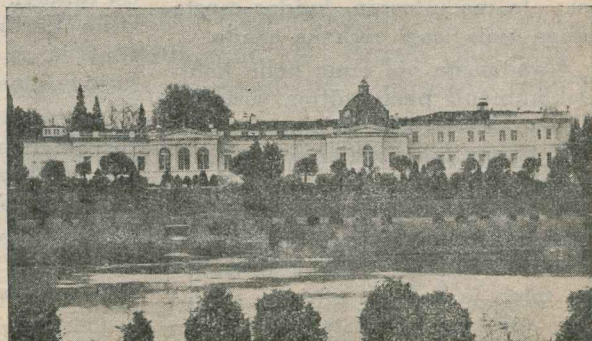
Tuul lakkamata laulab korstnas,
kurb-õrna viisi vilistab.
Ta tantsib, mängleb tahma süles
ja sübrit, polti kolistab.

Ma laman oma voodipadjul
ja vaatan silmil vaeval.
Nõrk öölamp heidab seinal varje,
tuul unelaulu laulab mul.

EESTI RAHVA
MUUSEUM

Raadil, Tartus.

Meie vanavara ja esilaste kultuuri varaait.

Oli möödunud päevi. Torulfi kijas kraamiti ja korraldati, sest oodati kõrgeid külalisi: Tröndalagi kuulsat kuningat ja ta kaasvägilasi. Juba huilgasid tõrved, ja oodatud kuningas oma vägilastega ratsutas õue. Ja küll nüüd alles pidutseti. Õlu ja mõdu voolasid ojana. Karukintsud, põdraküljed, linnud ja hõrgutised⁵ olid laual. Laul ja mäng kaikusid ning noored löid lustimängusid.

Kuid Torulf istus kuninglike külaliste ja mõnede suuremate sangaritega toa päramisel poolel tammise laua ümber. Ja tähtsaist asjust siin kõneldi. Nüüd sai Torulf kuulda, kuidas Lõuna-Norras lähedavad asjad ikka halvemaks. Õel Harald Hårfagre kukutas ühe kuninga teise järel, võttis nende maa ja pani oma vasallid makse koguma. Tröndalag oli veel vaba, kuid varsti tuleb temagi kord ja siis midugi Hålogalandi oma. „Ja Haraldil on selline sõjavägi, et selle vastu ei suuda keegi panna,“ otsustas Tröndalagi kuningas rusikat raputades. — — —

Kui lustipidu oli toas kõige hoogsam ja kõnelus pidulauas kõige tulisem, lahkus Osma tasakesi toast. Aida taga olid suusad valmis. Vaat nii, ta liugus nagu linnutiivul üle lageda ja kadus sinna künka taha, kust põdravoor oli tulnud. Edasi, ikka edasi. Olles mitu tundi kihutanud suuskadel, peatus Osma ühel tundramäe tipul kuulatelema. Polnud tagaajajaist midagi kuulda. Vägevad virmalised leegitsesid sini-puna-valgeina põhjataevas. Vaikne, salapärane humin täitis ilma. Kustki kaugelt kostis hundi ulvahtus. Osma ärkas mõttest, surus suusakepi lumme ja liugus mäerinnakult alla. Nii ta suusatas ühtesoodu kogu öö, järgmise päeva ja veel ühe öö. Aga kui hommik taas valgenes, oli ta

lõppeks nii väsinud, et ei püsinud enam jalul. Ta oli varunud reisiks toitu, oda ja tapri, kuid midagi oli siiski unustanud — tuluksed. Kui ta heidaks okstele magama, siis ta külmaks sinna, ja hundid sööksid ta ära. Silmalaugudel oli otsegu tinane rõhk, ja pehme lumi meelitas: heida vaid hetkeks mu sülle, vaid hetkeks mu sülle! Kuid Osma mäletas, kuidas isa nii mitu korda oli hoiatavalt kõnelnud, et magamine pikil tundramatkadel oli väga hädaohtlik, kui ei saanud tuld teha. Seepärast pingutas ta kõike jõudu, et ei uinuks — püstijalu. Jõud oli küll viimseni otsas, ta ei suutnud enam. Osma, vaeneke, pidi ta nüüd üksi nõrkusest raugema siin lagedal tundral? Ta kogus veel kord viimse jõu kokku ja pääsis ääretu pingutusega kõrge tundramäe harjale. Ta tõstis käe varjuks silmade kohale ja vaatas igasse külge. Ja oi! Eemal vastu taevaranda kerkis pehmeis keerdudes sinihall suitsulint. „Laplaskoda!“ hüüatas Osma. Otsegu jõud oleks äkki tagasi tulnud. Ta andis suuskadele mitu vägevat tõuget ning oli peagi koja juures.

Lapi-taast sööstis ägedana kojast. Ta silmad pildisid tuld ja kogu keha vabises. Näis, nagu oleks ta tahtnud Osmat ainsa pilguga hävitada. Kuid Osma muigas, nähes väikese mehe vihavimma. Mõnikord on naeratusel hoopis arusaadamatu imejõud. Nii oli see nüüdki. Vanamehe erutus vaibus silmapilkselt, nähes Osmat naeratavat. Osma lausus: „Ära karda mind! Olen vaid eksinud matkamees ja tahaksin hetke puhata sinu kijas, kui lubad.“

„Ma ei lase sind oma kotta, pahad mõtted on kõigil lapiskäijail,“ vastas vanataat ja näis jälle vihasena.

Järgneb

E. Leis, 14 a.

Kanepi

SEIKLUS VANA-AASTA ÖÖL

Meil oli süsimust kass. Kuskil polnud tal valget täpikestki. Must justkui sügisene öö, ainult silmad hiilgasid pimeduses.

Ühel päeval jutustas vanaema mulle ühe muinasjutu musta kassi kohta.

Kõhatades nagu harilikult algas ta: „Kas tead, poju, meil on nõia-kass, sest vanasti usuti, et mustade kassidega saab teha igasuguseid nõidusi. Ja ma jutustan, kuidas musta kassiga võis isegi rikkaks saada.“

„Vana-aasta ööl enne kella kahteistkümmend peab võtma süsimusta kassi ja ta kotti panema, kotisuu tuleb aga üheksakümne üheksa sõlmeaga kinni kõita ja nii minna kiriku juure. Vanatondi väljakutsumiseks pidavat kolm korda jooksma ümber kiriku. Ja kui siis vanatont tuleb ja hakkab pärima, et mis kotis on, peab vastama, et on jännes.“

P.

„Aga miks jännes?“ ei suutnud ma enam end pidada.

„Sellepärast, et vanatont tahtvat jänest ära osta. Nojah, siis tuleb kange tingimine. Vanatont tahab jänest igal tingimusel ära osta ja pakub ükskõik millist hinda. Tasu saanud, tuleb aga kohe liduda lähemale ristteele. Vanatont hakkab siis neid sõlmi lahti harutama. Kui saab viimaks koti lahti ja leiab, et on kass ja mitte jännes, muudab ta müüja tummaks. Kui aga oled jõudnud enne ristteele, siis pole häda midagi. Ja niipea, kui kukk on kolm korda kirenud, kaob vanatont ja sa võid kogu varandusega koju minna.“

„Aga kui mõni inimene kireb täpselt nagu kukk ja kolm korda, kas vanatont põgeneb siis ka põrgusse?“ pärisin ma vaimustatult.

„Ei seda ma tea, aga ma arvan, et ega vist inimese kukemoodi kiremine midagi aita,“ arvas vanaema.

Öösi sängiski tuikasid mul mõtted selle imeliku jutu ümber.

„Vahest polegi see muinasjutt, vaid tõsi. Võib-olla pole keegi katsunud ka, tuleks õige järele proovida,“ otsustasin ma lõpuks.

Järgmise päeva koidikul ruttasin naabripoisi poole, et seda „mustakassi muinasjuttu“ õige põhjalikult läbi arutada. Lõpuks jõudsime naabripoisi ühisele otsusele: maksku mis maksab, korra võib ju ära proovida, vahest naeratab ka suur õnn.

Et vana-aastani oli aega, siis polnud toimetustega kiiret. Kassi aga toitsin nüüdsest päale palju paremini.

Lähenes vana-aasta. Pidasime nõu kokku, et niipea kui nõutud raha on käes, lidume Kureallika ristteele, see on kirikule kõige lähemal.

Lõpuks saabuski see õnnis vana-aasta õhtu. Ilm pimenes. Naabripoiss oli juba varakult meile hiilunud. Tõime aidast kaks viljakotti. Üks oli kassi, teine vanatondilt saadava raha jaoks.

Järg lk. 7

Koik need ülaltoodud vahejuhtumid Aafrika maateaduse-kaardiga ei tekkinud juhuslikult just Stanley' reisi järel. Sest Stanley avastas Kongo —

„JAGAMINE.”

XXVI

nähteks. Itaalia asumais. Kõikjal, kus vaiged valitsevad endist madalamal kultuurastmel olevaid inimesi — sääli on pettus, vägivald ja ka „mässud“ harilikuks neestas. Puhkevad mässud ka Inglise, Belgia ja Ieegionil on alati tööd Alžeerias, Marokos ja Tulekord ühes, kord teises külas! Prantsuse võõraste Aga kui palju väiksemaid mässe puhkeb Alžeerias. Need on tõrkmised, mis haarasid kogu maa. 3 aastat. 1871. a. oli kolmas mäss. 1916. a. — neljas.

1833. a. algas Alžeerias esimene vastuhakk. See kestis 14 aastat. 1864. a. — teine mäss. See venis 1833. a. algas Alžeerias esimene vastuhakk. See kestis 14 aastat. 1864. a. — teine mäss. See venis 3 aastat. 1871. a. oli kolmas mäss. 1916. a. — neljas.

vaid igavese võitlusega. Ning Alžeeria ei tasu prantslasile igavese ustavuse avaldamisega, nagu see mälestussambale kirjutatud, Iuse teine külg, mille töid prantslased Alžeerias! Säärane on siis hää-olu, tsivilisatsioon ja õig-nikele.

selt veerand hektari maad. Suurim ja parim osa põllupinnast kuulub prantsuse ja itaalia soost asu-

take. Tahetakse näiteks väliskaupu panna kõrge tolli alla — pannakse. Siis ei too enam ükski võõras kaupu maale ja neegreil tuleb tahes-tahmata osta neid oma „emamaa“ kaupmeestelt. Ning küll nemad juba teavad, millist hinda küsida. Tahab riik oma ärimeeste huvides keelata välismaalasil osta tooraineid omalt asumaalt, keelatakse see. Kogu kautšuk, puuvill, palmi-õli läheb teatud firmade kätte. Need juba sunnivad neegreid tooraineid odavalt müüma. Tihti nõuti see neilt sunnimaksude näol, näit. toorkummi muretsemine Kongos. Neil põhjusil püüavad kõik tänapäeva suurriigid „hõivata võimalikult palju igasuguseid maa-alu, kus neid aga saab ja milviisil see iganes võimalik“. Tänapäeva ühiskonnas käib „metsik võitlus“ maailma jagamise ja ümberjagamise ümber.

Suurriigid kahmasid endile igasuguseid maa-alu, mis aga kätte puutus, niihästi „häid“, kui ka „kehvi“, silmas pidades nende tulutoovust. Talitati põhimõtetel — mine tea, mis edaspidi võib juhtuda. Praegu kõlbmata maa võib muutuda homme kõlvuliseks. Selleline lugu näiteks oli viljatu maa-alaga Lõuna-Aafrikas.

Van-Nikerk, keegi Aafrika farmer, sõitis tuttava juure külla. Istusid sõbrad kõrvuti, piibud hammaste vahel, ja arutasid, millisel kuul on lambaid kõige parem pügada. Kõrval istusid lapsed. Juhtus Van-

ruumi. Iga Alžeeria talupoja kohta tuleb keskmiselt mõne liigse puu istutamiseks? Jah, selleks pole raiikku matusepaika? Kas siis tõesti pole ruumi Mida see tähendab? Kas külas ei leidunud kor-

kalmistud ja koolinud matatakse otse tee äärde. Alžeerias on ka sääraseid asulaid, kus puuduvad on 3—4 peremeest. Iga peremees evib ühe oksa. vilja-aiad. Aias kasvab üksainus õlipuu, kuid sel Paljudes Alžeeria küladest on väga imelikud sajad.

kui va rohu. Süüdi on vaid üks, kuid vastutavad mata? Või võib-olla keegi ulakas poisinok süütas dakaja tegi metsas lõkke ja unustas selle kustuta- Kuid milles on siis küla süüdi, kui keegi möö-

sid ainult 1881. a. jooksul 38 küla oma maa. ristuseks kontiskeeriti tema maid. Sel teel kaota- sakahjutuli, vastutab selle eest kogu külalokond. Ka- mise seaduse: kui mõne küla läheduses tekib met-

Siis panid prantslased Alžeerias maksma järg- 3/4 miljonit veist ja miljon kamelit. vallutamist, võeti araablasilt 18 miljonit lammas, loom. Juba esimesel neljal aastal, päle Alžeeria Kõigilt mässajalt võtsid prantslased maid ja sutamise järel pääsesid ainult mõned üksikud eluga.

Ligi tuhat kabilli varjas end koopas, kuid suit- hakkas siis nagu lõõri läbi koopasse tõmbuma...

süütas tuleliku. Tõusis kibe, lämmatav suits ja ga võttis matabele suguharult nende maad ja karjad. Nii oli see enamasti kõikjal: kus eurooplased soetasid endale asumaid, sääli esineta algul pettuse, hiljem vägivaldaga.

Ka sakslased hõivasid Angra-Pequeña lahe „rahulikult“. Kuid see oli ainult algus. Herero suguharu juhiks tõstsid sakslased ülemaalise tuntud joomari. Ta oli valmis pudeli viina eest maha müüma oma lihase isa. Kuid sakslasil oligi seda just vaja. Nad hakkasid joodik-päälilikult maid ostma. Selleks, et kaitsta oma maid, tõstis herero suguharu mässu. Kuid pärismaalasil olid vaid vibud ja nooled, sakslasil vintpüssid ja mitraiöösid.⁵⁾ Sakslased ajasid suguharu — kui loomi ajukahil — veeta rohtlasse. 14.000 inimest hukkus nälja ja janu läbi, aga ülejäänud alistusid. Sakslased tegid neid oma istanduste päevatöölisiks.

Ka Savorgnan de Brazza mõjutas rahulike abinõudega mustanahalisi valitsejaid lepinguid alla kirjutama. Ühes külas kutsus ta kõik mustanahalised kokku ja käskis väljakule augu kaevada. Sellesse auku heitis ta padruneid ja püsse. Siis aeti auk kinni ja istutati selle kohale puu.

Savorgnan de Brazza ütles selle puhul: „Kest-

⁵⁾ mitraiöös — mitmeraualine kiirtulirelv.

jooksul on Alžeeria teinud Prantsuse valitsuse all suuri edusamme. Kuid päämine kasu on ikkagi olnud võõral sissetungijail, mitte pärismaalasil. Palju verd on valatud, enne kui prantslased suutsid oma võimu maksma panna. Ning nende võim tugineb praegu vaid tääkidel.⁸⁾ Vastuolud alistasid⁹⁾ ja alistajate vahel on ületamatud. Jutt jäädavast ustavusest on muinasjutt.

Vaadelgem üksikuid roimi,¹⁰⁾ mida prantslased panid toime Alžeeria vallutamisel.

Araablased ja kabiliid, kes ei tahtnud alistuda prantslasile, kuulutati mässajaks. Iga mässaja pää eest määrasid prantsuse kindralid preemia.¹¹⁾ Kes surmas mässaja, sai tasuks 2 duurot.¹²⁾

Kord pugest terve kabiliide suguharu prantslaste eest mäekoopaisse varju. Koopad olid suured, pimedad, täis igasuguseid salaurkaid ja -kaike. Prantslased ei jüignud mässajaid maa all jätitada. Nad mürdsid vaigusid seeditpunu-oksi, kirkusid rohtu ja püstitasid hiiglalõkke koopasunudme ette. Keegi prantsuse ohvitser kukitas lõkke juure ja

- 8) tääk — püssitikk.
 9) alistuma — alla heitma.
 10) roim — kuritegu.
 11) preemia — autasu, lisatasu.
 12) duuro — hoberaha.

ku rahu meie vahel niikaua, kuni puust kasvavad kuulid ja padrunid.“

Möödusid mõned aastad, ja Kongo maa-alale saadeti teenima keegi ohvitser. Öhtul, palmiõlilambikese valgusel, kirjutas ta kirja kodumaale:

„Me ei jõua surnuid loendada. Selles ägavas ümbruses hävitatakse terved külad. Tuhanded haigused käivad meie kannul. Surijad neavad meid, haavatud paluvad abi, naised nutavad, lapsed hukuvad näljast. Et neid mitte näha, peame silmad sulgema. Peame olema kurdid oiete vastu, mis kostavad igalt jalatäielt maalt, igast põõsast.“

Ka kuningas Leopold omandas niisama „rahulikult“ hiigla Kongo territooriumi.⁶⁾ Kuid 30. a. jooksul vähenes elanike arv 20 miljoni võrra.

Prantsusmaa vallutas Alžeeria „meriröövliite“ hävitamise ettekäändel. Sidi-Ferruches, paigal, kus 1830. a. maabus esimene prantsuse väeosa, seisab praegu mälestusmärk järgmise päälkirjaga:

„Prantsuse Vabariik kindlustas maale hää-olu, tsivilisatsiooni⁷⁾ ja õigusemõistmise ning tänulik Alžeeria avaldab sada aastat hiljem jäädavast ustavust oma isamaale.“ Ei saa tõesti salata, et aegade

⁶⁾ territoorium — maa-ala.

⁷⁾ tsivilisatsioon — väline haridus, kommete peenendus.

mis oli viimane Aafrika neljast hiiglast. Viimaks ometi täitusid kaupmeeste ja töösturite ammuagssed soovid. Neli suurt vesiteed hargnesid nende ees, nimelt: Niiger, Niilus, Sambesi ja Kongo. Ertevõitlitud ärimehed võisid oma kaupu vedada kõige kauge- mässesse Aafrika soppidesse.

Kõigist Euroopa maist läksid kauba-aurikud Aafrika rannikule. Aafrikas aga laaditi kaupu paatidesse ja saadeti jõgedel edasi. Küll oli paatides kõiksugust kaupa: pleekinud sitsi ja seepi, mis ei vahnutanud; nuge, mis ei lõiganud, vaid kõverdusid, vanakraami, paigatud ülikondi, sääraste äärttega kübara- raid, nagu oleksid kitsed neid närinud, ja „viimast hooaja uudist“ — kingi, mõlemad vasakule jalale.

Paadis leidus ka odavaid helmehid, vanu püsse, pibleid ja väärjumalaid. Oige rohkesti oli ka viinapudeldid ja igasuguseid labaseid värvipilte.

Prügikast oleks sääraste kaupade sündsaimaks panipaigaks. Ent Aafrikas müüsid kaupmehed kõik- sugust mujale kõlbmata pahnaga ja risu mitmekordse hinnaga.

Kuid Euroopasse tagasi sõitsid laevad kalli Aafrika toorainete laadungiga. Kongo kaldalilt veeti raskaid, vetruvaid keri, mis lõhnasid veidi suitsu- singi järgi.

Need olid kautšukikerad¹⁾. Niiluse ülemjooksult veeti elevandiluud. Oli aeg, millal veeti Aafrikast 20. a. jooksul kokku 775 tonni elevandiluud. Selleks tapeti vähimalt 50 000 elevanti. Nii palju elevanti te ei näe isegi unes.

Egiptuses laadisid aurikud puuvilla-palle, Orjarrannikul veeretati neile palmiõlitünne, Kongo sadamais vinnati mahagonipuu²⁾ laaste.

Mahagonist valmistatakse Euroopas kallihinnalisi mööbleid, palmiõli läheb margariini ja parimate seebiliikide tootlemiseks³⁾, aga puuvillast kootakse mitmesuguseid riidesorte, nende hulgas sama pleekivat sitsi, mis läheb Aafrikasse tagasi.

Iga riik, kust veeti kaupu Aafrikasse, tahtis kõigist teistest ette jõuda, et keegi ei segaks tema kodanikke. Ärimeeste püüdeks oli — neegreile oma kaupu müüa võimalikult kallilt, kuid tooraineid osta võimalikult odavalt. Iga ärimees soovis võistlejaist vabaneda.

Riigivõim tuli ärimeestele appi. Kõige tõhusamaks⁴⁾ abinõuks võistlejate kõrvaldamiseks on teatud maa-ala vallutamine. Omal maal tehakse, mida tahe-

¹⁾ kautšuk — toorkummi.

²⁾ mahagoni — kallis punane või pruun puu.

³⁾ tootlema — valmistama.

⁴⁾ tõhus — mõjuv.

Arvustusi

OLEN LUGENUD:

A. Kopelmann, 14 a.
Paldiski

A.

E. OLVI „REHEPEKS“

„Õpilaslehe“ VI aastakäigu viiendast numbrist leidsid kõik „Õpilaslehe“ lugejad ühe tundmatu „noorkirjaniku“ nime, kes esines sääl ühe pikema jutupala autorina. See tundmatu noorur oli Endel Olvi. Nüüd on aga tema „Õpilaslehe“ laialdases peres üldtuntud. Imestudes küsime: kuidas võis juhtuda, et tundmatu muutub korraga nii populaarseks? Sellele küsimusele oleme vastamisvõimelised alles siis, kui loeme hoolikalt läbi E. Olvi sullest ilmunud jutu „Rehepeks“.

Rehepeks on sügiseste talutööde hulgas tähtis sündmus. Põnevusega oodatakse igal pool seda päeva, kuna siis avaneb võimalus näha, kui hästi on selleaastane viljakasvatamine end tasunud. Kogu sugulaskond ja naabrid kutsutakse rehepeksu puhul kokku, kes päle töö lõpetamist veel ühiselt koduõlle juures koos istuvad ja juttu vestes aega mööda saadavad. See tähtis sündmus peaks küllalt materjali andma juttude kirjutamiseks.

Jutus „Rehepeks“ annab autor meile kujuka pildi sügiseste talutööde huvitavamast tööst — rehepeksmisest. Päätegelasena esineb siin Metsatalu noor, kaheksa-aastane perepoeg Jaan, kes oma noorusele vaatamata juba mehe kohuseid täidab — ta on rehepeksumasina sõelte puhastajaks.

Huvitavalt võrdleb E. Olvi rehepeksumasinat näljase metsloomaga, kellel piisab ainult paariks sekundiks viljavihust, mille tööline ta lõugade vahele saadab. Säärane kujukas võrdlus on üheks tähtsaks teguriks, mis teeb selle töö huvitavaks.

„Rehepeks“ on autoril hästi õnnestunud. See töö on hästi läbi töötatud ja kirjutatud ladiusas jutustamisviisis, mistõttu on lugejal kerge tutvuda selle töö sisuga. Iga „Rehepeksu“ lugeja tunneb, nagu oleks ta ise kõik need elamused sel rehepeksul kaasa teinud.

Loodame ka, et lugejad väarikalt hindavad E. Olvi „Rehepeksu“ ja me seda „noorkirjanikku“ peagi „Õpilaslehe“ laureaate perest leiame.

„Vend,“ karjatas naabripoiss, tundes ära venna hääle ja tormas talle vastu. „Me kogu aeg mõtlesime, et oled vanatont.“

Kirjavastused

E. Jaagus — Töö!; U. Sampu — Poeg jäi maha; B. Seimar — Allikas; A. Kiho — Setu hobune, Isa ja poeg, Tuulemägi; Virve Truu — Vanaisa kannel; A. Unt — Leinaviisid; E. Pae — osa nalju; E. Lepassaar — Vabaduspäevaks; Virve Truu — Sa talv! — JAA!

Paljud E. V. aastapäevaks määratud tööd saabusid siis, kui leht juba trükkis. Rõhutasime kord juba, et tähtpäeviks määratud tööd tuleb vähemalt paar nädalat varem saata.

Endla Lepassaar, 14 a.

Üliila

VABADUSPÄEVAKS.

Jõudnud päev, mil lipuehtes rõõmutseb meil vabadus. Musta mineviku haihtund orjapõli — viletsus. Priid on Eesti järved, jõed! Vabaks vahvalt rünnati kodupinna õilsad nurmed. Verehinnal võideti!

Eesti poeg, me kangelane, isamaa eest ohverdus. Truuks jäi võitlusrelvadele, kodumaa nii vabastas. Hetkel vaikel mälestame kangelasest langenuid. Nende julgus, ind ja vahvus võitsid meile kodumaa.

Vabariigi lipp meil õelgu: aus on Eesti rahvas! Veel Eesti värvid puhkaks jäägu tuleviku töö ja teel.

Peagi hakkas ööpimeduses mustama suur hoonehüglane — kirik. Pikk torn ja aknad paistsid meile koleõudseina.

Kiriku ees ma ei tahtnud näidata oma argust ja laususin: „Jookseme, kell on kaksteist.“

Pistsimegi jooksu. Olime jooksnud kaks ringi ümber kiriku, kui sääl, teispool kirikuaeda välgatas mingi kogu.

„Vanatont,“ sosistas naabripoiss ja pistis jooksmas Kureallika suunas. Mina jätsin ka koti kassiga kus seda ja teist ja lidusin naabripoissile järgi.

Alles Kureallika ristteel jäime hingeldades seisma. Nii me seisime ja lõdisesime, ei julgenud liikuda paigast ega midagi, sest kartsimise, et vanatont tuleb. Otsustasime oodata seni, kui kukk on kolm korda kirenenud.

Äkki hakkas paistma Kureallika risttee suunas lähenev must kogu.

„Vanatont tuleb!“ sosistas naabripoiss.

„Las tuleb, egas ta meid ristteelt kätte saa,“ julgustasin naabripoissi, olgugi et endal süda hirmust kiiresti vasardas.

Tume kogu lähenes.

„Poisid, mis lamenti te siin südaõöl teete,“ hüüdis tume kogu.

K. Saarlo, Otepää. J. Pliiats
F. Sannamees: „Nartsissius“

I. Kiilberg
Tallinn

L.

ÕHUTUS

Noored sangarid, kodumaa lippu kandke õilsate tegude eel, viige kõrgete kinkude tippu Eesti uljus ja mehine meel.

Siis kui tuhmuvad taevas ja päike, ärge kaotage tarmukat meelt — küll kord vaibuvad tormid ja äike, küllap raskused taanduvad teelt.

Kui kord algavad vaenude retked ja sõjasarv hüüab igat meest, noored, siis ärger kõheltgem hetkeks, võideltgem mehiselt isamaa eest.

SEIKLUS

Algus lk. 4

Peagi oli pimedus täielikult käes. Hakkasime nüüd kassi otsima. Teda me ei leidnud. Kõõgis pliidil ta ei lebanud, aidas hiiri varitsemas ta ka ei olnud. Laudas, küünis, reheall, tallis, ega üldse meie majapidamiseks vajalikes ruumes teda ei olnud, oli kadunud kui tina tuhka.

Lõpuks tabasime ta ometi. Tuli teine naabripoissi kodu poolt, rasvane hiir hambus.

Krabasime hiirekuninga kinni ja pistsime kotti, millele panime tarviliku arvu sõlmi ette. Nii, nüüd oli see asi juttis. Naabripoiss võttis tühja koti ja mina koti oma nõiakassiga...

Tänavu sai Uustalu-Eedi vastlapäevaks kaheksa-aastaseks. Selle tähtsa päeva puhul meisterdas sulane Jaakup Eedile uue kelgu, millega ta võis vääriliselt vastlasõitu teha. Kelgu jalased olid painutatud kadakast, rauad läikisid all kui peeglid ja muidu nägi kelk ilus välja. Sulane soovis Eedile, et tema kelk kõige pikemad linad välja laseks. Vanade traditsioonide kohaselt toimetasid selle nurga poisid igal vastlapäeval Kõrgemäel „linade laskmist“, see tähendab, et kelle kelk kõige pikema sõidu tegi, sel kasvavad suvel kõige pikemad linad. Vanaema kodus Eedile sekspuhuks uued kindad, et oleks pidulikud.

Saabus vastlapäeva lõuna, kui Uustalule saabusid külalised: tädi ja 10-a. tädipoeg Karla hobusega. Tädi seletas, et Karla oli päälle ajanud kui uni, et lähme ja lähme Uustalule. Ema oli rõõmus ja hakkas kohe tädiga laia juttu ajama, kuna Karla Eediga uut kelku takseerisid. Ning Karla nõuandel määris Eedi kelgu tallad rasvaga, et hästi jookseks.

Päälle lõunat olid Eedi Karlaga Kõrgemäel, kus ees oli juba viis poissi nelja kelguga. Need ajasid omavahel juttu, et küllap Käärü-Jüts võidab; temal on alati kõige parem kelk olnud. Saabus veel 4 kelgumeest ja nende seas ka Käärü-Jüts, kellel oli oma kelk puha lakitud pu-

naseks ja läikis kui võidusõiduauto. Poisid vahtisid Jütsi kelku kui ime-looma, aga Eedi ja Karla olid kurvad, sest nende kelku ei imetlenud keegi, olgugi et ta värvitud polnud.

„Et meil on 8 kelku, siis tuleb paaride viisi sõita ja võitjad jälle oma korda võitjatega,“ oli üldine otsus. Esimese paarina sõitsid Ala-Andres ja Puu-Kusti. Teised vahtisid ja õpetasid päält, aga Puu-Kustil oli parem regi ning ta võitis suure edumaaga. „Ala-Andres langeb võistlusest kui kaotaja välja,“ teatas Käärü-Jüts kõvasti. Teise paarina sõitsid Tombi ja Koori poisid. Võitis Tomp. Kolmanda paarina aga määrati Eedi ja Heinamäe-Sass. Ärevalt seadis Eedi kelgu jonele ja Käärü-Jüts hõikas: „Lähhe lahti!“ Vihinal sõõstsid sõidukid minema. „Eedi, juure!“ kuulis ta Karlat hüüdvat. Sassi kelk kipus küll ette, aga võitjaks jäi Eedi kolme kelgupikkusega. Neljas paar oli Käärü-Jüts ja Tõmmu-Jüri. Nagu ette arvatud võitis Jüts.

Lõppvõistlustel Tomp ja Puu-Kusta vahel võitis Tomp. „Eedi lähhe Tombiga,“ teatas Jüts. Jälle rajale. Karla lubas Eedile pöialt hoida. Lähhe lahti! Vihinal lendasid kelgud mööda mäerinnet. Eedi võit jälle.

Poisid hakkasid juba Eedist lootma võidumeest ja ei hinnanudki

Jütsi enam nii väga. Algab otsustav võistlus Eedi ja Käärü-Jütsi vahel. Orgu saadeti osa poisse, et „sohki“ ei oleks. „Lase käia!“ hõigati ja tuulispääna lippasid kelgud mäest alla. See oli metsik sõit, kelgud tormasid endistest märkidest mööda kaugele orgu, ja kui nad peatusid, oli selge, et Eedi oli võitnud — terve kelgupikkuse edumaaga. „Võit... võitis!“ hõiskas Eedi eneses ja teadis, et pikemad linad on suvel meil. Teised poisid karjusid Eedile elagu, et ta seni võitmatu Käärü-Jütsi käest vastlasõidu-meistri tiitli oli ära võtnud. Eedi ja Karla ruttasid kohe koju, et teistelegi teatada võidust. Oli peregi rõõmus ja istuti söögilauda, kus seisus oasupp ja seajalad. Päälle sööki meisterdas Jaakup unni sea sääreluust, mida tõmbas vastla-võitja Eedi auks nii, et tuba müras vastu. Kui tädi lahkunud ja Eedi ka juba voodi pugenud, kõlas tal ikka veel kõrvus: „Elagu, Eedi võit, Uustalul suvel kõige pikemad linad.“

Ilmus trükist

JETTA OLLIK-ANDEVEI

algupärane

noorsooromaan kahes jaos

Alati valmis

Kumbki osa sisaldab 208 lk., hulk illustratsioone ja kaanepilt kunstnik R. Kivilt.

Kummagi osa hind à 2 kr., kokku 4 kr.

Teos käsitleb meie skautliku kui suurima noorsooorganisatsiooni tegevust, kombeid ja kasvatuslikku mõju. Raamatu põnevus köidab lugejat algusest lõpuni, kuna noorsooromaan on juhtumitelt ja kirjeldustelt elulähedane ja põnev.

Väike, äärmiselt vaesest perekonnast poiss satub skautlike noorte ridadesse, kus ta kasvab sääl valitsevas vaimus kehaliselt ja vaimselt tubliks nooreks kodanikuks. Tegevuse, laagrite ja matkade kirjeldustes on autor osanud meeldivalt esile tuua meie kaunist kodumaad ja loodust tema mitmekülgses vormides.

Kirjastus „TURIST“, Tartus.

Pääladu
„POSTIMEHE“ RAAMATU-
KAUPLUS

Tartu, Suurturg 16.

Linda Kiik, 14 a.
Hageri

L.

TALUMEES LINNATEEL

Nõõ, nõõtsa! kostab öösel teelt,
talumehe piibutuli välgateleb reelt.
Külm ta varbaid vähe näpistab,
sõrmeotsi kindais kōdistab.

Ei külma karda põlispõllumees,
igati on temal võitlus vere sees.
Krapsti, ree päält maha hüppab,
koorma järel käia tippab.
Külm nüüd järele peab andma,
alandust ka seega kandma.

SPORT

KUIGI AEGADE KANGELASLIKUM MAADLUSVOIT

● 11 TUNDI MAADLUST KÕRVETAVAS KUUMUSES

● MEIE ESIMISE OLÜMPIAMEDALI SÜNNIST — MARTIN KLEINI LÄBI.

● EESTLASED — MAADLUSRAHVAS

Kes meie isadest-vanaisadest ei tunneks Lurichi, Abergi, Hackenschmidti või teiste meie mineviku maadlussangarite nimesid. Need olid elukutselised maadlejad ega ole kroonitud neid olümpiavõitja tiitliga, sest olümpiaadist osavõtt on võimaldatud ainult asjaarmastajale. Viimastest meie esimeseks olümpiasangariks on Martin Klein, kes praegu Tarvastus on hoolas põllumees ja kelle teeneid Eesti Raskejõustikuliit on hinnanud kuldse teenetemärgiga.

KUIDAS SIIS SÜNDIS EESTLASTE ESIMENE OLÜMPIAVOIT?

Veidi enam kui 25 aastat tagasi peeti Rootsimaa pealinnas olümpiaad. See oli 1912. a. juulikuu, kuumim aastaaeg põhjamaail. Meie sportlasi, tookord küll Venemaa esindajatena, võttis osa Stokholmi olümpiaadist mitmel alal. Maadluses „rassisid“ kaasa eestlasest Kaplur ja Klein. Koos olid

KÕIK TOLLEAEGSED PAREMAD „MATIHUNDID“.

Maadlusvõistlused toimusid lageda taeva all — kõrvetava kuumuse käes. 9 tundi päevas rabeldi, ikka hommikul kell 9 pihta ja lõpp oli alles kell 6 õhtul. Maadeldi viies kaalus (praegu 7) ja Martin Klein tegi kaasa kaalus, mis praegu vastaks kergekeskkaalule. Reeglid tolal olid teissugused: maadeldi pool tundi ja kui selle aja kestel ei saavutatud seljavõitu, järgnes veel pooletunniline jõukatsumine. Siin oli tähtis, kumb meestest teeb rohkem võtteid; seega midagi meie töövõidule vastavat. Paremad mehed aga, kellele langes osaks au medalivõitjaks tulla, pidid isekeskis MAADLEMA SENI, KUNI TULI SELJAVOIT.

Eestlased Klein ja Kaplur olid maadelnud algusest päle edukalt. Kaplur, kes võistles kaal kergemas kui Klein, pidi süiski auhinnast jääma ilma. Klein aga oli raiunud enda finaalvõistlusteni välja. Siin pidi ta veel rammu katsuma soomlase Asikainen'iga ja rootslase Johansson'iga. Loos viis Martin Kleini kokku soomlasega.

Juulikuu ilm on kõrvetavalt kuum: päikese käes näitab kraadiklaas 45 pügalat üle nulli. Maad-

lusmatki on niivõrd tuliseks kōetud päikesest, et nahal on valus. Südapäeval annavad hõimuvõlled teineteisele käe ja heitlus algab. Esimesed minutid muidugi kuluvad tutvumiseks ja kohanemiseks.

Kuid kokku on sattunud kaks tugevat tamme, kellele tuult alla teha pole kerge. Soomlane on tehniliselt veidi parem, aga meie Martin teeb selle jõuga tasa. Esimene pooltundi möödub, aga heitlus on otsustamata.

TUND KAOB TEISE JÄRELE,

meeste kehad on higist üleni märjad ja libedad, päike aina põletab. Mehed on juba väsinud, liigutused muutuvad aeglaseks ja loiuks. Maadlus muutub igavaks pusimiseks, sest kumbki ei suuda ega usalda teha nimetamisväärseid võtteid.

Aeg aga venis...

Kahe „kõva kivi“ vaheline paremusküsimus on ikka selgumata. Teised paarid on ammu lõpetanud maadluse, ning puhkavad päevatööst, hõimuvõlled nagu tahaksid aga Kalevipoja ja Sarvikuna katsuma rammu 7 ööd-päeva järjestiku. Seda taipavad kohtunikudki ja lõppeks nad otsustavad paremusküsimuse lahendada mõne võtte järgi otsustades. Klein võtab end otsustavalt kokku ja saavutabki edu. Nii-siis

11 TUNDI KESTNUD KURNAVA SIKUTAMISE JÄRELE KUULUTATAKSE VOITJAKS EESTLANE KLEIN.

Mehel on hõbemedal kindel, aga kulla pärast tuleb maadelda veel rootslase Johansson'iga. Ja seda veel selsamal õhtul, sest maadlusvõistluste teised medalimehed on selgunud. Kleini jätkub veel taht uue mehega maadlemiseks, kuigi ise on surmani väsinud. Esindajad on aga sellele vastu. Vastutulelikud rootslased lubavad maadelda ka järgmisel päeval. Kuid ei tule sellestki midagi välja, sest ülekatunud mehel pole mingit võidulootust puhanud rootslase vastu. Nõnda esindajate päalekäimisel Klein loobub ja saab omale hõbe-

MARTIN KLEIN
meie I maadlusmedali mees

medali. Rootslane aga pärib kulla.

See oli meie esimene olümpia-medal ja keegi ei kahtle, et tema saavutamine on olnud raskem kui ükskõik millise hilisema medali saavutamine. See võit sai sissejuhatuseks järgnevaile võitueseeriaile olümpiaadidel. Ja huvitav — ka hilisemad olümpiavõidud oleme saavutanud raskejõustikus. Nii on meie mehed üldse toonud koju olümpiaadidelt kuldmedaleid kuus, hõbedasi seitse ja pronksiseid kaheksa. Maadlejate teenete läbi omame kuldmedaleid viis (Pütsep, Väli, Käpp ja Palusalu [kaks]), hõbemedaleid kaks ja pronksmedaleid kolm. Lisaks veel Euroopameistrivõitjate-medaleid terve rodu.

Seda meie maadlusrahvalikku kuulsat nime tuleb kaitsta südisti eelseisvail Euroopa meistervõistlustel Tallinnas 24.—27. aprillini. Olgu meie meestel jälle hääd päevad!

Suur üllatus margisõpradele!

1000 erisugust postmarki Kr. 1.—

500 „ „ „ Kr. 0.60

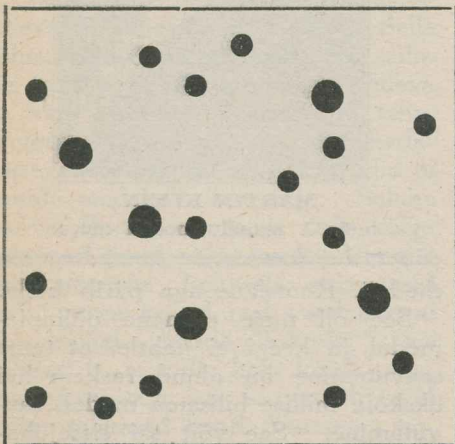
Saates hinna postmarkides Tartu postkast 260, saadetakse teile margid postikuludeta kätte. Tasuta lisatakse juure pildirikas markide hinnakiri.

68. SOORMÖISTATUS

(5 punkti).

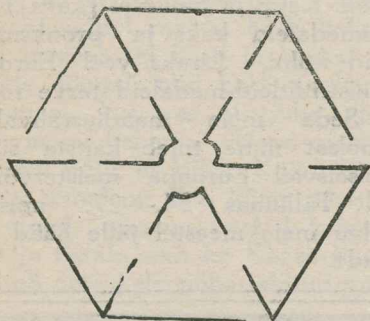

Katsuge jagada see joonis kolme sirgjoonega viide ossa, nii et igasse ossa jääks üks suur ja kolm väikest munakest.

Kalev Silla
Nõo

69. KUIDAS LIKUDA NÄITUSEHOONES?

(5 punkti)

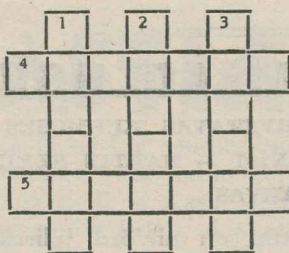
Näitusehoones tuleb liikuda nii, et ühe seinaga teiskordselt enam tagasi ei tulla ja ka ühtki väljapanekut seintel vaatamata ei jäetaks. Väljapanekud asuvad ainult sisemisel seinul. Alata võidakse igast uksest, kuid lõpetada tuleb säälsamas, kust on alustatud. Proovige, kas oskate!

LAHENDID SAATA HILJEMALT

15. MÄRTSIKS

70. AEDMÖISTATUS

(2 punkti)

Alla: 1. hiigellind, 2. mehe nimi, 3. linn Saksamaal.

Paremale: 4. ajalehede väljaandja Tallinnas, 5. Prantsuse kirjanik.

Tänased auhinnad:

1. J. London — „Kui loodus kutsub“.
2. F. Kreutzwald — „Näkingeiu“.
3. A. Lydecken — „Kille ja Kalle“.

Hollandis ilmuvast esperantokeelsest lehest „La praktiko“ tõlkinud
E. Adamson

Tarvastu

ARAABLASE TESTAMENT

Araabias elas kord mees, kellel oli kaks poega. Kui ta oli surmas, ütles ta oma poegadele:

„Mul 'on üks väga kallihinnaline sõrmus. Kuid ainult üks teist võib selle pärida. Pärast minu surma ratsutage kaamelitel Mekkasse. See, kelle kaamel viimaseks jõuab pühasse linna, saab sõrmuse.“

Mees suri. Pojad saduldasid oma kaamelid ja alustasid reisi. Mõlemad püüdsid teel viivitada, liikudes järjest aeglasemalt, ja kui nad viimaks jõudsid Mekka väravate ette, veetsid nad mitmeid päevi laagris, sest kumbki tahtis olla viimane.

Kui vennad oma häda mööduvale kerjusele kaebasid, andis see neile tarka nõu. Kuuldes vanakese sõnu hüppasid vennad kaamelitele ja kihutasid suure kiirusega linna.

Missugust nõu andis kerjus?

Kerjus ütles: „Kahetage kaamelid!“

E. Lauri
Konguta

N.

MAATEADUS

Opetaja: „Paul, kus asub Tokio?“
Paul: „Aasia kaardil!“

AITA NAERDA

H. Verev, 15 a.
Ahja

N.

KAKS LOMBAKAT

Vanasti olnud ühes kihelkonnas niisugune komme, et kui keegi ära surnud, siis õpetaja muidu matma ei läinud, kui pidi talle viima ühe lehma.

Kord surnud ka keegi perenaine ära. Eks peremees viinudki lehma õpetajale.

Õpetaja sulane aga näinud, et lehm on lombak ja kutsunud õpetaja vaatama.

„Sinu lehm on ju lombak, see ei kõlba,“ ütelnud õpetaja-saks.

„Krõet, kadunu, oli ka lombak,“ vastanud südi peremees.

TÜDRUKU KIRJAND

Väike tüdruk pidi koolis kirjutama midagi inimese arengust.

Ta mõtles veidi ja kirjutas:

„Alguses lõi Jumal mehe, ja kui mees oli loodud, vaatas ta väga kurjalt talle ja ütles endamisi: „Ma arvan, ma võin parema luua, kui see,“ ja siis Jumal lõi naise.“

ÜLEVAATUSEL

Oli ülevaatuses hommik ja sõdurid olid oma asjad laotanud voodile. Sisse astub kolonel ja küsib ühelt noorsõdurilt:

„Kolm särki?“

„Just nii! Üks seljas, üks pesus, üks kastis, härra kolonel!“

„Kaks paari saapaid?“

„Just nii! Üks paar jalas, teine kastis, härra kolonel!“

„Kaks paari sokke?“

„Just nii! Üks paar jalas, teine kastis, härra kolonel!“

„Hästi! Kuid kus on siis kast?“

„Kaotatud, härra kolonel!“

VÄARTSEEBIKS KUJUNENUD!

A. FREDERIKING TARTU

Toimetus ja talitus: Tartus, Võidu 10. O/k. „Koolivara“, telef. 8-29. Tallinna abitalitus: „Kooli-Kooperatiiv“ S.-Karja 19, telef. 456-32. Posti jooksev arve nr. 2188. Vastutav toimetaja: M. Nurmik. Tegevtoimetaja ja talitusjuht: E. Tõnismäe. Väljaandja: Tartumaa Opetajate Liit. „Opilasleht“ ilmub üks kord nädalas. Tellimishind postiga: aastakäik (30 nr.) — kr. 1.50; poolaastakäik (15 nr.) — kr. 0.75; (10 nr.) — kr. 0.50; (5 nr.) — kr. 0.25. Aadressimuutmine 15 s. Kuulutuse hind: lehes 15 s. mm, mujal 5 s. mm. Trükikoda J. Mällo, Rüütli 4, Tartus.

JÄRGMINE „OPILASLEHT“ ILMUB PALVEPÄEVA TÕTTU 10. MÄRTSIL.

Opilaslehe

20

kupong nr.

1938